

Visky András író, drámaíró, dramaturg, költő

A kulcsszó: szelídség

Laudáció Visky Andrásnak az Erdélyi Magyar Kortárs Kultúráért Díj elé

1

akkor a kortárs irodalom felvitt egy magas hegyre, láttam a kopaszodó domboldalakat és sötétlő vizeket, egymással harcoló gyermekeket, tejfogakat a fűben, beláthatatlan gödröket; és akkor azt mondta, ez mind neked adom, az elesetteket, árvákat, gyászolókat, minden fájdalmukat neked adom, és még csak le sem kell borulnod, csak vedd el, legyen a te gondod ezek után, hiába mondtam, hogy nem kapok levegőt, azt mondta, a jó irodalom ilyen: szembesít, az ő sötétje az én sötétem, de a jó irodalom nem csak a sötéttel szembesít, suttogom, ahogy a könyv betűi lecsorognak a lapokról és a hegy fölé még magasabbak emelkednek

2

Visky András regénye szembesít, de nem csak a sötéttel: a *Kitelepítés* szelíd, szeretettel teli próza könnyed eleganciával és humorral, mélyen a szemembe néz, megfogja a kezem, levisz a nagyváradi rendőrség pincehelyiségébe, ahonnan nem látni a Barátok temploma tornyait, mégis hallani a harangszót, lekísér a mélybe, de nem oltja rám a villanyt, együtt járjuk végig a folyosókat és türelmesen mesél, ez a te városod, ez a te történelmed, ez hozzád is tartozik, ismerem a helyet, ide jöttem tizennégyévesen a buletinemért, az enyémben nem volt d.o., nem volt domiciliu obligatoriu, az én apámat nem börtönözték be, az én anyámat nem telepítették ki az ország másik végébe, nem is értem, hogy lehet így írni valamiről, ami ennyit bántott

3

erős légy, ne hős, visszhangoznak bennem a szavak, nekem nem ezt tanították, a bosszú nyelvét beszélem, nem a szeretetét, újra kell tanulnom a szavakat

4

úgy gyakorlom a nyelvet, mint térképen az égtájakat, ujjaimat végighúzom a fényes papíron, ez itt Răchitoasa, ez Freidorf, ez Lățești, ez történelem, írók és papok, Adrian Marino, Paul Goma, Antonescu marsall és Nadia Russo mind egy gulágban, ez rókabarlang, ez otthon; úgy tanulok hinni, mint az ateista, aki későn ismeri meg a bibliapóker szabályait, a Szentírással nem lehet packázni, de nem azért mert szent, hanem azért, mert családtag, néha megviccel, néha összeveszünk, néha félreértjük egymást, óvakodva lépek a közelébe, ezeket az időket csak betűkből ismerem, mégis olyan, mintha megéltém volna, óvakodva lépek a család közelébe, úgy vagyok idegen, hogy mégsem érzem magam annak, szokatlan számomra ez a vendégszeretet, ez a regény leveszi a bakancsom és megmossa a lábam ahelyett, hogy a körmömre lépne

5

rég olvastam igazi humort kortárs magyar regényben, olyan humort, ami nem magán nevet vagy magát nevelteti ki velem, ami nem másokat tesz nevetség tárgyává, olyan amivel én is együtt nevetgetek, ami nem csak paródia vagy társadalomkritika, olyan humor, ami nem bírálat és nem szégyen, nem fog erőt rajta a politika; ez a humor játék és tánc, ez a nyelv könnyed és mégis gazdag, végigkalauzol az intertextusok és csattanók sűrűjében, néhol a legegyszerűbb szavakkal segít megtalálni Deót a d.o.-ban

6

„kell a halálnak a ti szabadságotok”, mondja Nényu, a legszabadabb nő, akiről valaha olvastam, és le kell tegyem a könyvet egy pillanatra

7

Visky András regénye *erős* a szó leggyöngédebb értelmében, erre a regényre vártunk az *Egy dadogás története* óta, és nem csupán azért, mert sorai mögött felcsillan halványan egyfajta „irracionalis remény”, ahogy Balázs Imre József írja, és nem is azért, mert nem nevet ki, amikor megpróbálok hinni...; nem tudok olyan kortárs erdélyi regényről, amely az utóbbi néhány évben egyszerre ennyi olvasót szólított volna meg ilyen rövid idő alatt, tartózkodom attól, hogy *szenzációnak* nevezzem, mert úgy érzem, az a szó egy másik könyvről szólna, ehhez kevés, de mondjátok meg ti, minek nevezem azt a könyvet, amiről mind hallottunk Erdélyben és Magyarországon, Vajdaságban és Felvidéken, amit szilárd romániai történelmi vonatkozásai ellenére mindenhol másképp és mégis hasonlóan olvasnak, ami úgy beszél az erdélyi történelem legborúsabb eseményeiről, hogy nem hagy minket magunkra a sötéttel

8

mesélj még nekünk, András, kérlek, mesélj, amíg kivilágosodik

Mărcuțiu-Rácz Dóra laudációja